

Liikenne- ja viestintäministeriö

Kotimaisia mediamarkkinoita arvioiva työryhmä

Viite: Lausuntopyyntö 9/2015

Mediamarkkinoiden toimintaedellytykset, esteet, kilpailuasetelmat sekä kuulovammaistekstitys

Kiitämme mahdollisuudesta esittää näkemyksiämme liikenne- ja viestintäministeri Anne Bernerin 3.8.2015 asettaman kotimaisia mediamarkkinoita arvioivan työryhmän toimeksiantoon liittyen. Lausuntopyynnössä meitä on pyydetty antamaan tuoreimpia ideoita alan toimeliaisuuden lisäämiseksi ja näkemyksiä toimista, joilla media-alan kasvu ja kannattavuus paranevat ja markkinat kehittyisivät dynaamisesti.

Rajaamme lausuntomme koskemaan kuulovammaistekstitystä, josta tuomme esille viisi meidän mielestämme keskeistä asiaa:

1. Kaupallisten kanavien moniarvoinen viestintä ja tarjonta, kulttuurinen monimuotoisuus sekä tiedonsaannin varmistaminen turvaavat vaihtoehtoisia ja laadukkaita sisältöjä Yleisradion rinnalle.
2. Kuulovammaistekstitys voisi oikein markkinoituna nostaa kaupallisten kanavien näkyvyyttä vastuunsa tuntevina toimijoina, joille katsojatytyväisyyden lisääminen kautta linjan on osa keskeistä liiketoimintaa – kasvava myönteinen maine koituisi kanavien eduksi.
3. Kuulovammaistekstitys hyödyttää kaikkia katsojia, ei pelkästään kuulovammaisia henkilöitä.
4. Tekstityssääntely vähentää kaupallisten kanavien muita kuluja: tekstitysvelvoitteiden alaiset kaupalliset kanavat on vapautettu lain nojalla kaapelitelevisioverkkojen siirtokorvauksista (must carry -sääntely, TYK 227 §) sekä valtiolle maksettavista markkinaehtoisista taajuusmaksuista (TYK 288 §).
5. Kuulovammaistekstitys perustuu EU-lainsäädäntöön sekä kansainvälisiin velvoitteisiin.

Perustelut

1. Kaupalliset kanavat merkittävänä toimijoina Yleisradion rinnalla

Suomessa Yleisradion rinnalla toimivat vahvat kaupalliset kanavat, joilla on jo pitkään ollut merkittävä rooli suomalaisessa televisiotarjonnassa.

Sähköisen median viestintäpoliittinen ohjelma (VNS 4/2012 vp. s.45) antaa siirtovelvoitteen kautta esimerkin siitä, minkälaisessa asemassa tietyt kaupalliset kanavat on nähty yhteiskunnassamme. Viestintäpoliittisen ohjelman mukaan:

”Siirtovelvoitteen tavoitteena on varmistaa *yhteiskunnallisesti merkittävien kanavien* saatavuus myös kaapeliverkoissa. Sääntelyn tavoitteena on varmistaa sananvapautteen liittyvä oikeus ottaa vastaan viestejä ja näin antaa katsojille edellytykset moniarvoiselle viestinnälle ja vapaalle mielipiteenmuodostukselle”.

Tietoyhteiskuntakaaren mukaan siirtovelvoitteen alaisia, siis yhteiskunnallisesti merkittäviä kanavia, ovat Yleisradion lisäksi kaupalliset yleisen edun kanavat, jotka ovat vapaasti vastaanotettavia, valtakunnallisia, päivittäin kotimaisia ja uutis- tai ajankohtaisohjelmia sisältäviä ohjelmia, joihin on liitetty ääni- ja tekstityspalveluita. Siirtovelvoitteen historia jo osoittaa, miten yhteiskunnallisesti vahvoista toimijoista on kysymys, kun puhutaan yleisen edun kanavista, kuten MTV3:sta tai Nelosesta.

2. Tekstityksen markkinointi

Mielestämme televisiotekstityksellä on potentiaalia olla nostamassa yleisen edun kanavien profiilia vastuunsa tuntevina kanavina. Kaupalliset kanavat voisivat hyödyntää tekstitysvelvoitetta luomalla brändiä sen ympärille – mainostamalla sitä näkyvästi eri katsojaryhmille sekä kertomalla sen merkityksestä ja hyödyistä katsojille.

Yritysyhteiskuntavastuun toteuttamiseen kuuluu yhteisen arvon tuottaminen, jolloin tehdään ratkaisuja, jotka hyödyttävät niin palveluntuottajaa, asiakasta kuin yhteiskuntaakin. Tällä hetkellä ongelmallista on katsojien näkökulmasta ollut se, että yleisen edun kanavat eivät ole riittävästi tiedottaneet tekstityspalveluistaan potentiaalisille katsojille. Monille palvelusta tietävillekin on epäselvää, missä ohjelmissa tekstitystä on saatavilla ja miten sen saa käyttöönsä.

3. Tekstitys hyödyttää kaikkia katsojia

Tekstityksessä ei ole kysymys vain pienen marginaaliryhmän tilanteesta: aihe koskee satoja tuhansia katsojia.

Suomessa on arviolta 740.000 eriasteisesti kuulovammaista henkilöä; tulevaisuudessa heidän määrä vielä kasvaa väestön ikääntyessä. Kahdella kolmasosalla ikääntyneistä arvioidaan olevan alentunut kuulo, ja heillä on usein selviä vaikeuksia televisio-ohjelmien seuraamisessa.

Kuulovammaisten ja ikähuonokuuloisten henkilöiden lisäksi esiin nousevia kohderyhmiä ovat maahanmuuttajat ja lukemista opettelevat lapset. Myös yhteiskunta hyötyy tekstittämispalveluista esimerkiksi juuri maahanmuuttajien kohdalla: tekstitys pystyy parhaimmillaan edistämään suomen- ja ruotsinkielen oppimista ja suomalaisen yhteiskunnan ymmärtämistä, mikä taas edistää maahanmuuttajien kotouttamista.

Myös muut televisionkatsojat voivat hyötyä tekstityksestä. Tekstityksen ansioista mahdollistuu kotimaisten ohjelmien seuraaminen melussa tai esimerkiksi lasten ollessa nukkumassa.

MTV3 on yritysvastuusta todennut, että se nostaa esille yhteiskunnallisesti merkittäviä aiheita ja luo päivän puheenaiheet televisiossa, verkossa ja radiossa [<http://www.mtv.fi/yritys/yhtio/yritysvastuu/>]. Mielestämme on tärkeää, että kaikki halukkaat pääsevät osalliseksi näistä aiheista.

4. Tekstityssääntely vähentää muita kuluja

Tietoyhteiskuntakaaren 227.1 §:n mukaan verkkopalvelua kaapelitelevisioverkossa tarjoava teleyritys on velvollinen siirtämään verkossa ilman korvausta yleisen edun televisio toimintaan kuuluvat valtakunnallisen ohjelmistoluvan nojalla lähetettävät televisio-ohjelmistot. Edelleen tietoyhteiskuntakaaren 288.1 §:n mukaan markkinaehtoista taajuusmaksua ei peritä yleisen edun televisio toiminnasta.

5. Tekstityssääntelyn perustana EU- ja KV-sääntely

Tekstityssääntely perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston audiovisuaalisista mediapalveluista annetun direktiivin 3 c artiklaan ja sen johdannon 64-kohtaan (AV-direktiivi, 2007/65/EY). Komissio on ilmoittanut seuraavansa aktiivisesti jäsenvaltioiden täytäntöönpanotoimia. Komissio on niin ikään ilmoittanut tarkastelevansa AV-direktiivin ajantasaisuutta vuoden 2016 aikana. Eräänä tarkastelun kohteena on sen arviointi, miten parhaiten edistetään tiedonsaannin saavutettavuutta.

AV-direktiivin lisäksi tekstityssääntely perustuu kansainvälisesti YK:n yleissopimukseen vammaisten henkilöiden oikeuksista (erityisesti artikkelit: 9, 21 ja 30). On huomattava, että Suomi ei pysty yksipuolisin toimenpitein erkaantumaan kyseisistä säännöksistä.

Kansallisesti merkittäviä säännöksiä tekstityksen kannalta ovat Suomen perustuslain yhdenvertaisuutta, syrjinnän kieltoa ja sananvapautta koskevat säännökset (PL 6 § ja 12 §). Lisäksi rikoslain 11 luvun 11 §:n syrjinnän kielto ja erityisesti sitä koskeva hallituksen esitys (HE 94/1993 vp) ja yhdenvertaisuuslaki ovat keskeisessä asemassa, kun arvioidaan tekstityksen tarpeellisuutta.

Lopuksi haluamme tuoda esille sen, että perustuslain 80 §:n mukaisesti oikeuksien ja velvoitteiden perusteista on säädettävä lain tasolla. Tästä syystä katsomme, että televisio- ja radiotoimintaa koskevassa asetuksessa (1245/2014) esitetyt keskeiset perusteet tekstitysvelvoitteen kannalta olisi siirrettävä lain tasolle eli tietoyhteiskuntakaareen.

Kuuloliitto ry

Eeva Härkänen
Järjestöjohtaja

Lisätietoja: Lakimies Pamela Sarasmo: pamela.sarasmo@kuuloliitto.fi, puh. 050 567 0748.
Erityisasiantuntija Sami Virtanen: sami.virtanen@kuuloliitto.fi, puh. 040 751 6994.